

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**DOLNY
ŚLĄSK**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Podsumowanie
STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA
NA ŚRODOWISKO
Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Dolnośląskiego 2014-2020

Spis treści

1. Wstęp.....	2
2. Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych.....	2
3. Sposób uwzględnienia ustaleń zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko.....	3
3.1. Informacje ogólne dotyczące procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.....	3
3.2. Wnioski i rekomendacje wynikające z prognozy oraz sposób ich uwzględnienia w projekcie programu.....	4
3.3. Opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58 ustawy z dnia 3 października 2008 r. O udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.....	5
3.4. Sposób organizacji konsultacji społecznych.....	6
4. Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.....	13
5. Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień Programu	13
Spis tabel	14

1. Wstęp

Zgodnie z art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹ (dalej: ustawa o oś), Zarząd Województwa Dolnośląskiego, jako organ opracowujący, zobowiązany jest do sporządzenia podsumowania zawierającego uzasadnienie wyboru „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020” (dalej RPO WD 2014-2020) przyjętego Uchwałą Nr 41/V/15 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 21 stycznia 2015, w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione poszczególne punkty ust. 3, czyli:

- 1) ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko;
- 2) opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58;
- 3) zgłoszone uwagi i wnioski;
- 4) wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone;
- 5) propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

Zgodnie z art. 42 ustawy o oś organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa:

- 1) rozpatruje uwagi i wnioski;
- 2) dołącza do przyjętego dokumentu uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

2. Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych

W Prognozie rozważono możliwość sformułowania wariantu 1 Programu, polegającego na rozszerzeniu zapisów projektu RPO WD 2014-2020 o działania, dzięki którym Program będzie w większym stopniu realizował zasadę zrównoważonego rozwoju. Przedstawiono następujące propozycje rozwiązań alternatywnych:

- bezpośrednie wskazanie na ekoinnowacje we wszystkich priorytetach inwestycyjnych
- uwzględnienie zielonych miejsc pracy w osi 1 i 8
- rezygnacja ze wsparcia dla farm wiatrowych w PI 3.1 (Produkcja i dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych)
- uwzględnienie inwentaryzacji przyrodniczych w PI 4.4 (Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych)
- uwzględnienie edukacji ekologicznej oraz edukacji związanej ze zmianami klimatycznymi we wszystkich priorytetach inwestycyjnych.

Przeprowadzona analiza oraz wynikająca z niej ocena zapisów projektu RPO WD 2014-2020 pozwala na stwierdzenie, że realizacja zapisów ww. dokumentu spowoduje poprawę stanu środowiska oraz sytuacji społeczno-gospodarczej regionu.

Realizacja zapisów ww. dokumentu przyczyni się m.in. do:

- poprawy stanu jakości powietrza w zakresie dotrzymania standardów jakości powietrza,

¹ tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.

- osiągnięcia wymaganych poziomów odzysku i recyklingu wybranych rodzajów odpadów oraz odpadów komunalnych,
- poprawy środowiska gruntowo-wodnego, w wyniku ograniczenia deponowania nieprzetworzonych odpadów komunalnych na składowiskach,
- zmniejszenia zagrożeń dla ludzi i środowiska, wywołanych zaleganiem materiałów zawierających azbest,
- rekultywacji powierzchni terenów zdegradowanych,
- poprawy klimatu akustycznego (hałas) i powietrza w ośrodkach miejskich w związku z rozwojem niskoemisyjnego transportu miejskiego oraz budową nowych odcinków dróg,
- większej odporności na skutki zmian klimatycznych, w tym na częstsze występowanie powodzi i suszy dzięki działaniom na rzecz poprawy bezpieczeństwa powodziowego i rozwoju małej retencji,
- zwiększenia szansy na osiągnięcie dobrego stanu wód, poprzez rozbudowę systemów oczyszczania ścieków,
- efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych, w wyniku rozwoju OZE,
- ograniczania zużycia wody w procesach produkcyjnych,
- ograniczenie degradacji terenów związanej ze skutkami suszy.

Przyjęty dokument RPO WD 2014-2020 nie wyklucza realizacji także niektórych zaproponowanych tzw. rozwiązań alternatywnych.

3. Sposób uwzględnienia ustaleń zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko

3.1. INFORMACJE OGÓLNE DOTYCZĄCE PROCEDURY STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektów programów, które wyznaczają ramy dla przyszłych przedsięwzięć nakłada ustawa ooś, w art. 46. Do takich zaliczyć można RPO WD 2014-2020. Wyżej wymieniona ustawa jest implementacją przepisów m.in. Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko to cały proces, który obejmuje kilka etapów:

- określenie zakresu prognozy przez właściwe organy,
- przygotowanie prognozy oddziaływania na środowisko przedmiotowego dokumentu,
- konsultacje społeczne prognozy oraz opiniowanie przez właściwe organy.

Zakres prognozy został uzgodniony z Dolnośląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismem z dnia 26 marca 2013 roku, znak ZNS.9011.457.2013.DG) oraz Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu (pismem z dnia 1 sierpnia 2013 roku, znak WSI.411.134.2013.KM.2). Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu określił, że prognoza winna w szczególności określać, analizować i oceniać wpływ planowanych w ramach RPO WD 2014-2020 działań w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, turystyki i wykorzystania terenu na wielko powierzchniowe obszary chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody⁷ znajdujące się na terenie województwa dolnośląskiego, tj.:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000,
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty – projektowane Specjalne Obszary Ochrony siedlisk Natura 2000.

W myśl art. 51 ust. 1 ustawy o oś Zarząd Województwa Dolnośląskiego sporządził Prognozę oddziaływania na środowisko projektu RPO WD 2014-2020. Głównym celem opracowania Prognozy jest określenie możliwych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji RPO WD 2014-2020.

3.2. WNIOSKI I REKOMENDACJE WYNIKAJĄCE Z PROGNOZY ORAZ SPOSÓB ICH UWZGLĘDNIENIA W PROJEKCIE PROGRAMU

Przeprowadzona Prognoza oddziaływania na środowisko projektu RPO WD 2014-2020 pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

- Program generalnie wykazuje pozytywne oddziaływanie na środowisko.
- Program, jako całość, będzie realizować większość celów środowiskowych analizowanych dokumentów wspólnotowych, krajowych i regionalnych. Analiza wykazała, że pomimo pewnych braków dotyczących celów związanych z klimatem i ochroną przyrody, można uznać, że Program, jako całość, będzie realizować większość celów środowiskowych analizowanych dokumentów.
- W przypadku braku finansowania działań wskazanych w RPO WD 2014-2020, możliwe jest zagrożenie nieosiągnięcia wymaganej prawem jakości środowiska. Przy braku dofinansowania samorządy lokalne i regionalne nie będą mogły sfinansować wszystkich przedsięwzięć proekologicznych z budżetów samorządowych. Brak realizacji wyznaczonych w Programie działań inwestycyjnych może spowodować negatywne skutki dla gospodarki i środowiska objawiające się także negatywnymi skutkami społecznymi. Z punktu widzenia rozwoju województwa, w tym pod kątem zrównoważonego rozwoju, istotna jest realizacja zdecydowanej większości celów zapisanych w RPO WD 2014-2020.
- Ewentualne oddziaływania negatywne będą miały charakter krótkotrwały i chwilowy (na etapie realizacji inwestycji). Jedynie niektóre działania z osi 3 (Gospodarka niskoemisyjna) oraz osi 5 (Transport) mogą wiązać się z występowaniem negatywnego oddziaływania zarówno na etapie budowy, jak i eksploatacji tych przedsięwzięć (zwłaszcza w przypadku budowy dróg).
- Wystąpienie konfliktów społecznych w wyniku realizacji Programu będzie prawdopodobne głównie w przypadku realizacji inwestycji o dużej skali, np. budowa odcinków dróg wojewódzkich, rozbudowa infrastruktury gospodarki odpadami (ze względu na obawy przed szkodliwością dla zdrowia ludzi) czy budowa źródeł energii odnawialnej (farmy wiatrowe).
- Na obecnym, ogólnym poziomie działań przedstawionych w RPO WD 2014-2020 nie można jednoznacznie przewidzieć oddziaływań skumulowanych ze względu na brak informacji o lokalizacji przedsięwzięć.

Końcowym etapem prac nad Prognozą było wskazanie rekomendacji wynikających z przeprowadzonych analiz. Dotyczą one sposobu i zakresu uwzględnienia w projekcie RPO WD 2014-2020 ustaleń zawartych w Prognozie. Sformułowano 7 rekomendacji. Zestawiono je w tabeli poniżej wraz z informacją o sposobie uwzględnienia ich w RPO WD 2014-2020.

Tabela 1. Rekomendacje wynikające z Prognozy oraz sposób ich uwzględnienia w RPO WD 2014-2020

Lp.	Rekomendacja	Sposób uwzględnienia w RPO WD 2014-2020
1.	Wskazano na konieczność uzupełnienia we wszystkich priorytetach inwestycyjnych osi 1 działań z zakresu ekoinnowacji oraz uwzględnienia wsparcia dla zielonych miejsc pracy. Podkreślono, że celowe jest również uwzględnienie w kryteriach wyboru projektów działań związanych z rozwojem ekoinnowacji i tworzeniem zielonych miejsc pracy.	W toku prac nad RPO pojawiły się zapisy (głównie w priorytecie 1.2 i 1.5) wskazujące na możliwość wsparcia działań dotyczących nowoczesnych rozwiązań (technologii) dotyczących przeciwdziałaniu zmianom klimatu (np. rozwój zero emisyjnych i niskoemisyjnych technologii) oraz inwestycji prowadzących do zmniejszenia szkodliwego oddziaływania na środowisko (np. ograniczające materiało- i wodochłonność procesu produkcyjnego). Jest to częściowe uwzględnienie proponowanej rekomendacji wskazującej na konieczność preferowania działań ekoinnowacyjnych.
2.	Rekomendowano zapewnienie w osi 8 (PI 8.1 i PI 8.2) wsparcia dla zielonych miejsc pracy oraz uwzględnienie w kryteriach wyboru projektów działań związanych z tworzeniem i rozwojem	Rekomendacja została częściowo uwzględniona poprzez wskazanie w kierunkach wsparcia (priorytet 8.1) konieczności przeprowadzenia analizy zapotrzebowania na wsparcie zielonych miejsc pracy. Wyniki analizy mają

Lp.	Rekomendacja	Sposób uwzględnienia w RPO WD 2014-2020
	zielonych miejsc pracy z uwagi na konieczność zapewnienia umiejętności i kwalifikacji zawodowych niezbędnych do inteligentnego rozwoju polskiej zielonej gospodarki, w związku z wdrażaniem wzorców zrównoważonej produkcji, dotyczącej zmniejszania presji na środowisko przy prowadzeniu i rozwoju działalności gospodarczej.	być brane pod uwagę przy formułowaniu szczegółowych kryteriów wyboru projektów.
3.	Rekomendowano rezygnację ze wsparcia dla energetyki wiatrowej w ramach RPO WD 2014-2020 (oś 3, PI 3.2), z uwagi na niekorzystne uwarunkowania dla rozwoju energetyki wiatrowej na terenie województwa dolnośląskiego, gdzie jedynie 25% powierzchni województwa ma odpowiednie warunki wietrzne. Uzasadniając rekomendację wskazywano na negatywne oddziaływania na wiele komponentów środowiska, w tym na zdrowie człowieka, krajobraz, zwierzęta.	Rekomendacja nie została uwzględniona.
4.	Rekomendowano w oś 3, PI 3.2 (Produkcja i dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych) ograniczenie wsparcia dla energii z biomasy tylko do dużych obiektów energetycznego spalania paliw. W uzasadnieniu wskazano, że spalanie biomasy powoduje większą emisję pyłu zawieszonego do powietrza niż w przypadku stosowania innych, tradycyjnych paliw stałych. Jedynie w dużych obiektach energetycznego spalania paliw można zastosować wysokosprawne odpylanie gazów odlotowych. Natomiast w małych obiektach (np. kotłownie osiedlowe, czy indywidualne instalacje grzewcze) wysokosprawne odpylanie spalin jest nieefektywne ekonomicznie lub niemożliwe technicznie.	W toku prac nad RPO WD 2014-2020 dodana została uwaga, iż wsparcie inwestycji związanych z wykorzystaniem biomasy będzie możliwe jedynie pod warunkiem zastosowania wysokowydajnych systemów spalania o niskiej emisji oraz dodatkowych systemów zabezpieczeń redukujących emisję substancji szkodliwych. Wskazano również, że inwestycje muszą być zgodne z Programem ochrony powietrza. Jest to częściowe uwzględnienie rekomendacji.
5.	Uzupełnienie priorytetu PI 3.2 (Efektywność energetyczna w MŚP) w osi 3 o działania w zakresie budownictwa pasywnego, gdyż prowadzi to do ograniczenia emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych. Dlatego powinno być promowane, jako możliwe do realizacji i opłacalne także poza sektorem budownictwa jednorodzinne.	W toku prac nad przedmiotowym dokumentem uwzględniono preferowanie pewnych elementów budownictwa pasywnego w przypadku modernizacji energetycznej budynków w MŚP.
6.	Rekomendowano w osi 4 w PI 4.4 (Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych) uwzględnienie konieczności prowadzenia inwentaryzacji przyrodniczych.	Rekomendacja nie została uwzględniona.
7.	Rekomendowano w osi 10, we wszystkich priorytetach, uwzględnienie edukacji ekologicznej oraz edukacji związanej ze zmianami klimatycznymi.	Rekomendacja pośrednio uwzględniona poprzez wsparcie edukacji w zakresie przedmiotów matematyczno-przyrodniczych.

3.3. OPINIE WŁAŚCIWYCH ORGANÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 57 I 58 USTAWY Z DNIA 3 PAŹDZIERNIKA 2008 R. O UDOSTĘPNIANIU INFORMACJI O ŚRODOWISKU I JEGO OCHRONIE, UDZIALE SPOŁECZEŃSTWA W OCHRONIE ŚRODOWISKA ORAZ O OCENACH ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu RPO WD 2014-2020 została pozytywnie zaopiniowana przez Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu pismem z dnia 23 grudnia 2013 r., znak.: ZNS.9011.1921.2013.DG. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we

Wrocławiu, pismem z dnia 16 stycznia 2014 r., znak: WSI.410.519.2013.DK zwrócił uwagę na konieczność uzupełnienia rozdziału 5.5 Prognozy, dotyczącego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska wraz z informacją o możliwym transgranicznym oddziaływaniu, o ocenę charakteru i natężenia przewidywanych oddziaływań Programu na klimat akustyczny. Pomimo, iż nie określano oddzielnie oddziaływania na klimat akustyczny, ocena taka ujęta została w oddziaływaniu na ludzi, gdzie określono, jak projekty obejmowane wsparciem mogą wpływać na poprawę lub pogorszenie klimatu akustycznego. Ulokowanie tego opisu w tym miejscu wynika z faktu, że hałas w sposób bezpośredni wpływa na komfort życia mieszkańców, a pośrednio na ich zdrowie. Uwagi do Prognozy wraz z odniesieniem do nich zastawiono w tabeli 2.

3.4. SPOSÓB ORGANIZACJI KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Stosownie do art. 54 ust. 2 ustawy o oś Prognoza projektu RPO WD 2014-2020 została poddana konsultacjom społecznym. Konsultacje społeczne trwały od 23 stycznia 2014 r. do 12 lutego 2014 r. włącznie.

W tym czasie odbyły się cztery spotkania konsultacyjne w miastach województwa dolnośląskiego:

- 23 stycznia 2014 r. we Wrocławiu,
- 27 stycznia 2014 r. w Wałbrzychu,
- 30 stycznia 2014 r. w Jeleniej Górze,
- 5 lutego 2014 r. w Legnicy.

Na spotkaniach zaprezentowano podstawowe elementy procedowanej Prognozy:

- ocena zgodności z dokumentami na szczeblu międzynarodowym, krajowym, regionalnym;
- opis stanu aktualnego środowiska;
- prognoza oddziaływań priorytetów inwestycyjnych na poszczególne komponenty środowiska;
- ewentualne możliwe oddziaływania skumulowane;
- sposoby zapobiegania, ograniczania i kompensacji negatywnych oddziaływań;
- rozwiązania alternatywne;
- wnioski i rekomendacje wynikające z Prognozy;
- propozycje kryteriów oceny projektów pod kątem środowiskowym.

Jednocześnie informacje o rozpoczęciu konsultacji społecznych Prognozy oddziaływania na środowisko projektu RPO WD 2014-2020 zamieszczone zostały w Gazecie Wrocławskiej oraz w Gazecie Wyborczej.

Marszałek Województwa Dolnośląskiego wystosował również pismo zapraszające do wzięcia udziału w konsultacjach społecznych do Prezydentów miast, Starostów, Burmistrzów, Wójtów oraz organizacji pozarządowych z terenu Dolnego Śląska, a także poszczególnych Ministerstw.

Ponadto zaproszenie do udziału w konsultacjach zostały umieszczone na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego: www.bjp.umwd.pl w zakładce „aktualności i ogłoszenia”, www.umwd.dolnyslask.pl w zakładce „rozwój regionalny” oraz, www.rpo.dolnyslask.pl.

Prognoza została również udostępniona:

- w Urzędzie Marszałkowskim ul. Mazowiecka 17 w sekretariacie Departamentu Rozwoju Regionalnego (I piętro, pok. 1007),
- na stronie www.umwd.dolnyslask.pl w zakładce „rozwój regionalny”.

Uwagi i wnioski do prognozy można było składać:

- ustnie na spotkaniach konsultacyjnych;
- na piśmie na adres: Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Departament Rozwoju Regionalnego, Wybrzeże Słowackiego 12-14, 50-411 Wrocław, tel. 071 776 93 91;
- ustnie do protokołu w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, ul. Mazowiecka 17, Wrocław, pok. 1009;

- za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich podpisem elektronicznym na adres dpf@umwd.pl z dopiskiem w tytule wiadomości „Uwagi SOOS RPO WD 2014-2020”.

W wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski w formie pisemnej. Jedynie na spotkaniach konsultacyjnych zgłaszane były ustnie różnego rodzaju wnioski i uwagi. Informacje w sprawie sposobu uwzględnienia lub odniesienia do poszczególnych zgłoszonych uwag i wniosków przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 2. Odniesienie do uwag zgłoszonych przez organy opiniujące w trakcie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Lp.	Zgłaszający	Treść uwagi	Odniesienie do uwagi lub wniosku
1	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu	<p>Żadne z działań wskazanych w wariantcie alternatywnym nr 1 prognozy oddziaływania na środowisko, jak też uwagi wniesione przez tut. Dyrekcję, nie zostały uwzględnione w przedmiotowym dokumencie.</p> <p>(...) Nie jest możliwe racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych oraz tworzenie spójnego systemu obszarów chronionych bez uwzględnienia rekomendacji wynikających z prognozy oddziaływania na środowisko oraz uwag wniesionych przez tutejszy organ dotyczących w szczególności tworzenia planów ochrony/zarządzania obszarami chronionymi, w tym obszarami Natura 2000 i realizacji niezbędnych działań ochronnych w ich granicach.</p>	<p>Przedmiotem oceny oddziaływania na środowisko był projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, który został przyjęty uchwałą Nr 4894/IV/13 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 25 października 2013 roku. To ten sam projekt RPO WD 2014-2020, który kierowany był do konsultacji społecznych w listopadzie 2013 roku.</p> <p>Po konsultacjach RPO WD 2014-2020 oraz po konsultacjach i opiniowaniu Prognozy projekt dokumentu uległ zmianom.</p>
2	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu	<p>Oś priorytetowa 4 – „Środowisko i zasoby” – nie uwzględni wnioskowanego w prognozie, alternatywnego rozwiązania przewidującego dodanie nowego priorytetu: „Dostosowanie do zmian klimatu”. W Projekcie uwzględnić należy działania minimalizujące skutki zmian klimatycznych wpływające na rozwój gospodarczy, uwzględniając przy tym zapisy Dyrektywy Powodziowej oraz Ramowej Dyrektywy Wodnej.</p>	<p>Po konsultacjach RPO WD 2014-2020 oraz po konsultacjach i opiniowaniu Prognozy projekt dokumentu został zmieniony.</p>
3	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu	<p>Rozdział 5.5 prognozy dotyczący oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska wraz z informacją o możliwym transgranicznym oddziaływaniu należy uzupełnić o ocenę charakteru i natężenia przewidywanych oddziaływań Projektu na klimat akustyczny.</p>	<p>W prognozie określono oddziaływania ocenianego Programu na następujące komponenty środowiska: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne. Co jest zgodne z art. 51 ust. 2 pkt. 2e ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1235). W piśmie z dnia 1 sierpnia 2013 r. (znak WSI.411.134.2013.KM.2), w którym Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu określił zakres prognozy, nie wskazywano na konieczność osobnego określenia oddziaływania na klimat akustyczny. Dlatego prognoza została przygotowana zgodnie z wymaganiami prawnymi i z obowiązującą praktyką przygotowywania ocen oddziaływania na środowisko. Nie określano oddzielnie oddziaływania na klimat akustyczny. Jednak ocena taka ujęta została w oddziaływaniu na ludzi, gdzie określono, jak projekty obejmowane wsparciem mogą wpływać</p>

Lp.	Zgłaszający	Treść uwagi	Odniesienie do uwagi lub wniosku
			na poprawę lub pogorszenie klimatu akustycznego. Ulokowanie tego opisu w tym miejscu wynika z faktu, że hałas w sposób bezpośredni wpływa na komfort życia mieszkańców, a pośrednio na ich zdrowie. Ocena wpływu na klimat akustyczny zostanie uwypuklona w podsumowaniu oddziaływania na ludzi, w rozdziale 5.5.2

Tabela 3. Odniesienie do zgłoszonych uwag i wniosków w związku z udziałem społeczeństwa w trakcie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Lp.	Zgłaszający	Treść uwagi	Odniesienie do uwagi lub wniosku
1	Krzysztof Smolnicki - Fundacja Ekorozwoju	W ramach wypracowanej przez Urząd Marszałkowski metody zapobiegania szkodom środowiskowym (funkcjonujące w obecnej perspektywie finansowej), uczestniczą partnerzy środowiskowi, instytucje ekologiczne oraz Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Jest to modelowe rozwiązanie, zapobiegające konfliktom i stratom środowiskowym i powinno być stosowane także w nowej perspektywie finansowej.	Przewiduje się kontynuowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie opiniowania przedsięwzięć pod kątem środowiskowym.
2	Krzysztof Smolnicki - Fundacja Ekorozwoju	Link do materiałów i informacji o konsultacjach społecznych Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 powinien zostać umieszczony również na stronie internetowej www.rpo.dolnyślask.pl .	Uwzględniono.
3	Sławomir Sobieszek - Dyrektor Wydziału Zarządzania RPO UMWD	Ochrona przeciwpowodziowa, która ma być wprowadzona do RPO WD 2014-2020, w perspektywie 2007-2013 stanowiła jedyny wydatek niecertyfikowany przez Komisję Europejską, gdyż Polska, jako kraj członkowski, nie spełnia Ramowej Dyrektywy Wodnej. Przy wpisywaniu tego działania do RPO konieczne jest nawiązanie kontaktów z organizacjami ekologicznymi, aby nie powtórzyła się sytuacja z obecnej perspektywy finansowej.	W Prognozie zwracano uwagę na konieczność spełnienia wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej.
4	Zenon Matuszko - przedstawiciel Fundacji Rozwoju Ekonomii Społecznej	Zgoda z rekomendacją Wykonawcy Prognozy odnośnie wskazania edukacji ekologicznej we wszystkich osiach priorytetowych.	Przewiduje się podjęcie działań z zakresu edukacji ekologicznej w tych osiach priorytetowych, w których te działania będą najbardziej efektywne i ściśle związane z założonymi celami priorytetów inwestycyjnych. Działania edukacyjne będą przedmiotem wsparcia także programów krajowych.
5	Zenon Matuszko - przedstawiciel Fundacji Rozwoju Ekonomii Społecznej	Należy rekomendować, aby w realizowanych projektach były wykorzystywane materiały ekologiczne.	Instytucja Zarządzająca będzie promować ideę tzw. „zielonych zamówień” przy pomocy dostępnych narzędzi informacyjno-promocyjnych programu.

Lp.	Zgłaszający	Treść uwagi	Odniesienie do uwagi lub wniosku
6	Wiesław Sójka - Urząd Miasta Wałbrzych	Ważne, aby w ramach RPO WD 2014-2020 była możliwość dofinansowania projektów dotyczących opracowania drogich dokumentacji takich, jak mapy akustyczne.	Będzie możliwość finansowania przygotowania dokumentacji, jako niezbędnego elementu projektu inwestycyjnego.
7	Wiesław Sójka - Urząd Miasta Wałbrzych	Należy rozważyć możliwość wspierania w ramach RPO WD 2014-2020 schronisk dla zwierząt.	Projekt umowy partnerstwa oraz Wspólne Ramy Strategiczne nie przewidują tego typu wsparcia.
8		Należy wyjaśnić pojęcie rekomendacji dot. propozycji nowego PI związanego ze zmianami klimatu.	<p>Uwarunkowania naturalne województwa dolnośląskiego, szczególnie duże zagrożenie związane w powodzią (w tym gwałtownymi), wskazuje na konieczność podjęcia działań w zakresie zabezpieczenia przed skutkami gwałtownych zjawisk atmosferycznych i hydrologicznych. Takie zabezpieczenie wymaga dużych nakładów finansowych.</p> <p>W RPO WD 2014-2020 nie przewidziano wsparcia dla działań związanych ze zmianami klimatu, w tym z ochroną przeciwpowodziową. Dlatego zaproponowano opracowanie nowego priorytetu inwestycyjnego „Dostosowanie do zmian klimatu”, w którym uwzględnić należy wsparcie dla projektów związanych z małą retencją.</p> <p>W Programie powinny zostać przewidziane działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej (na poziomie regionalnym - zgodnie z Linią Demarkacyjną). Powinno się wspierać działania minimalizujące skutki zmian klimatycznych, w tym zwiększających odporność sektorów gospodarki na zmiany klimatu oraz wzmacniających system monitorowania, prognozowania i ostrzegania przed negatywnymi skutkami zjawisk atmosferycznych. Działania powinny obejmować także odpowiednie zarządzanie ryzykiem przeciwpowodziowym. Ważne jest jednak, aby wsparcie przeznaczone było na realizację działań, które nie będą wiązały się z niekorzystnym wpływem na różnorodność biologiczną i będą zgodne z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej.</p>
9		Czy działania związane z termomodernizacją będą wymagały przeprowadzenia inwentaryzacji?	Wymogi wynikające z prawa krajowego i wspólnotowego będą w pełni stosowane w tym zakresie. W szczególności konieczność realizacji zaleceń wynikających z oceny oddziaływania na środowisko zalecających przeprowadzenie inwentaryzacji środowiskowej.
10		Należy dobrać i stosować takie kryteria wyboru projektów, które będą wybierały do dofinansowania „dobre” projekty. Przykładem może być	W prognozie zaproponowano szereg środowiskowych kryteriów wyboru projektów. Jednak ich ostateczny wybór zostanie dokonany

Lp.	Zgłaszający	Treść uwagi	Odniesienie do uwagi lub wniosku
		stosowanie dodatkowych punktów za prowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej przy realizowanej inwestycji.	na etapie uszczegółowienia RPO WD 2014-2020.
11		Odnosnie rekomendacji dotyczącej rezygnacji ze wsparcia energetyki wiatrowej stwierdzono, że trudno jest zrezygnować z tego rodzaju wsparcia.	Wsparcie w tym zakresie będzie ograniczone do instalacji nie przekraczających 5 MWe (zgodnie z zapisami linii demarkacyjnej między programami krajowymi i regionalnymi).
12		Wskazano, iż edukacja ekologiczna jest to bardzo ważna i powinna być realizowana w ramach RPO WD 2014-2020. Zwłaszcza powinny być prowadzone działania uświadamiające przy prowadzonych inwestycjach.	Uwaga zgodna z rekomendacjami zawartymi w prognozie.
13		Należy wyjaśnić sformułowanie „ograniczenie prac budowlanych i przekształceń powierzchni ziemi do niezbędnego minimum”. Oraz jak będzie to weryfikowane.	<p>Jest to jeden ze sposobów minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko inwestycji związanych z prowadzeniem prac budowlanych. To ogólne sformułowanie obejmuje cały szereg możliwych działań, które można lub trzeba stosować w zależności od lokalizacji inwestycji. Szerszy wachlarz działań należy uwzględnić w przypadku prowadzenia robót budowlanych w pobliżu lub w bezpośrednim sąsiedztwie terenów objętych ochroną, inny będzie zakres działań w przypadku prowadzenia prac na terenach zabudowanych.</p> <p>Wśród tego rodzaju działań można wymienić:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizowanie zaplecza placu budowy oraz składowanie materiałów budowlanych poza terenem objętym ochroną, – zapewnienie uszczelnienia nawierzchni placów postojowych dla maszyn budowlanych, środków transportu, miejsc składowania odpadów niebezpiecznych (np. zanieczyszczone grunty), – zdeponowanie humusu w wyznaczonym miejscu na placu budowy i wykorzystanie go na terenie przedsięwzięcia po jego zakończeniu, – ograniczenie czasu prac do niezbędnego minimum, zapewniając odpowiedni harmonogram prac, ale bez zbędnej zwłoki, – prowadzenie prac budowlanych w porze dziennej, tj. godz. 6-22, – systematyczne sprzątanie placu budowy, – stosowanie procedur ograniczających ryzyko awarii, – ograniczenie do niezbędnego minimum zasięgu wymiany gruntów, – w przypadku konieczności stosowania odwodnień, ograniczenie ich do niezbędnego minimum, np. do przestrzeni wykopów pod

Lp.	Zgłaszający	Treść uwagi	Odniesienie do uwagi lub wniosku
			<p>fundamenty.</p> <p>Kwesta weryfikacji faktycznego prowadzenia działań minimalizujących związana jest z oceną projektów, którym będzie przyznawane wsparcie, a kryteria ustalane będą na etapie uszczegółowienia RPO WD 2014-2020 i nie dotyczą bezpośrednio Prognozy. W Prognozie wskazano jedynie propozycje kryteriów środowiskowych.</p>
14		<p>Poruszono kwestię inwentaryzacji przyrodniczej – mianowicie czy będzie się do niej podchodzić tak jak w obecnym okresie programowania? – czy będzie konieczna jak w przypadku termomodernizacji?</p>	<p>Uwzględnienie inwentaryzacji przyrodniczej może być jednym z kryteriów środowiskowych w trakcie oceny projektów ubiegających się o wsparcie. W Prognozie wskazano jedynie propozycje. Natomiast, jakie kryteria faktycznie zostaną uwzględnione zostanie określone na etapie uszczegółowienia RPO WD 2014-2020.</p> <p>Może się również zdarzyć, że wymóg inwentaryzacji przyrodniczej związany będzie z raportem oddziaływania konkretnej inwestycji na środowisko.</p>
15		<p>Poruszono również kwestię minimalizacji negatywnych skutków realizacji RPO związaną z prowadzeniem nasadzeń zieleni wzdłuż dróg. Jak zmuszać inwestorów do takich czynności oraz czy powstaną wytyczne na ten temat? Następnie pojawiły się pytania odnośnie kwalifikowalności takich wydatków. Zieleń trzeba utrzymywać przez następne lata. Czy w związku z tym, będzie to wydatek kwalifikowany? Np. przy rewitalizacji rośliny stanowiły wydatek niekwalifikowany.</p>	<p>Kwestie kwalifikowania wydatków będą regulowane na poziomie Uszczegółowienia RPO WD 2014-2020.</p>

4. Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko nie było przeprowadzane. Realizacja zadań ujętych w projekcie RPO WD 2014-2020 nie wskazuje na możliwość negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw (rozdział 5 Prognozy).

5. Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień Programu

RPO WD 2014-2020 jest narzędziem do zarządzania funduszami, które musi podlegać odpowiedniemu systemowi monitorowania, w zakresie osiągania wyznaczonych celów i priorytetów. Monitorowanie RPO WD 2014-2020 obejmować będzie:

- efekty rzeczowe,
- analizę postępu finansowego realizacji programu, z uwzględnieniem danych zebranych z poziomu projektów, obejmujących wartości osiągnięte, sprawozdawane we wnioskach o płatność oraz wartości wymienionych w umowach o dofinansowanie projektu albo w decyzjach o dofinansowaniu projektu.

W pozostałych przypadkach monitorowanie postępu rzeczowego może być prowadzone w szczególności w oparciu o wyniki ewaluacji projektu lub dane statystyki publicznej.

Monitorowanie i sprawozdawczość przebiegać będzie w sposób systematyczny i terminowo przez cały okres obowiązywania Programu. Obowiązek monitorowania i sprawozdawczości dotyczyć będzie wszystkich poziomów instytucjonalnych wdrażania Programu oraz wszystkich beneficjentów programu operacyjnego. Monitorowanie przebiegu i realizacji wytyczonych w RPO WD 2014-2020 będzie realizowane przez trzy instytucje: Zarządzającą, Pośredniczącą i Audytową.

W 2019 roku Instytucja Zarządzająca sporządzi sprawozdania, w których oceniony zostanie stopień wykonania zapisanych w programach operacyjnych zadań poprzez sprawdzenie stopnia realizacji wytyczonych wcześniej kamieni milowych programu. Poszczególne osie priorytetowe zostaną ocenione przy użyciu wskaźników produktu, rezultatu oraz wskaźników finansowych. Dodatkowo w trakcie trwania programu dokonywana będzie ewaluacja zapisów RPO WD 2014-2020. Proces ewaluacji obejmował będzie cały okres programowania i przedstawiony zostanie Komisji Europejskiej do roku czasu od momentu przyjęcia RPO WD 2014-2020. Ewaluacja składać się będzie z trzech etapów: ex-ante, ex-going i ex-post obejmujące kolejne etapy programu. W ramach RPO WD 2014-2020 prowadzone będą również kontrole realizacji programu operacyjnego, w tym wydatków ponoszonych przez beneficjentów.

Z punktu widzenia prognozy oddziaływania na środowisko najistotniejsze jest analiza skutków środowiskowych realizacji RPO WD 2014-2020. Jednak opracowanie wskaźników, które pozwoliłyby na monitorowanie zmian w poszczególnych komponentach środowiska, np. zmiany jakości powietrza, wód i innych, jest bardzo trudne, gdyż na stan jakości środowiska nakłada się szereg czynników, w tym niezależnych od realizacji RPO WD 2014-2020. Niektóre z czynników, które przyczyniają się do określonej kondycji środowiska lub jego wybranych elementów w ogóle nie zależą od człowieka i nie ma on na nie żadnego wpływu. Dobrym przykładem są warunki meteorologiczne, które determinują w znacznym stopniu stan jakości powietrza. Nie można zatem jednoznacznie wyznaczyć, w jakim stopniu na poprawę lub pogorszenie stanu jakości poszczególnych komponentów środowiska wpłynęły projekty zrealizowane dzięki wsparciu ocenianego Programu.

W poszczególnych priorytetach inwestycyjnych zaproponowane zostały w RPO WD 2014-2020 wskaźniki, które pozwalają na wyznaczenie efektu ekologicznego działań obejmowanych wsparciem finansowym. Ten efekt w połączeniu z ogólnie dostępnymi ocenami stanu jakości poszczególnych komponentów

środowiska, przygotowywanymi corocznie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, jest wystarczający do monitorowania wpływu realizacji Programu na stan środowiska województwa dolnośląskiego.

Spis tabel

Tabela 1. Rekomendacje wynikające z Prognozy oraz sposób ich uwzględnienia w RPO WD 2014-2020.....	4
Tabela 2. Odniesienie do uwag zgłoszonych przez organy opiniujące w trakcie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	8
Tabela 3. Odniesienie do zgłoszonych uwag i wniosków w związku z udziałem społeczeństwa w trakcie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	9